

til den sidste Tid virkelig ere blevne givne af enkelte Personer, som derved have fremmet deres egen Interesse, saa er dette en aldeles ujhjemlet Uttring.

Johansen: Meningen er da heller ikke, at det er sleet længere end til Constitutionens Indførelse.

Formanden: Ja, men denne Uttring er ligeledes ujhjemlet. Rigsdagsmanden for Dønsø Amt's 2den Valgfreds har Ordet.

Naben: Maa jeg bede om Ordet for at gjøre en personlig Bemærkning.

Formanden: Den ærede Rigsdagsmand skal faae Ordet efter den Taler, til hvem jeg nu har givet det.

C. Larsen: Jeg har ogsaa været glad ved at høre Discussionerne over dette Lovudkast, men det er dog ikke Lovudkastet i og for sig selv, der har glædet mig; thi naar disse Fæstesteder, som det angaaer, skulle sælges, saa troer jeg, at de i Almindelighed ikke vilde gaae over i Fæsternes, men i Pengemændenes Hænder, og det, synes mig, er en meget uheldig Løsning af den Sag. Det kan jo nok være, at der indvindes endeel Penge i Landet, at man vil faae endeel Kjøbere fra Udlandet, som eie store Capitaler, herind til at kjøbe Gaardene; det kan jo nok være, at Landet vil komme i et Slags Dypkomst, men jeg troer dog alligevel, at naar den Classe skulde stødes fra Fæstestederne, som nu sidder derpaa; og hvem Eiendommene nærmest kunde tilkomme, saa vilde der dog paa den anden Side blive en saa stor fattigdom i Landet, som man vistnok ikke kunde være tjent med. Jeg havde hellere ønsket, at man havde ordnet Fæstevæsenet, end at man var kommen med en Lov om Fæstevæsenets Dvergang til Selveiendom. Jeg troer ikke, at det er saa ganske rigtigt nu at give Love om Selveiendoms Indførelse, i Særdeleshed ikke efter dette Lovudkast, naar en Taxation, saa almindelig som den her foreslaaede, skal gaae forud, thi det forholder sig jo saaledes, at, efter denne Taxation, selv de bedste Gaarde ville blive folgte billigere end de daarligste, og omvendt, de daarligste ville komme til at koste mere end de bedste, saa jeg kan ikke see, det er nogen heldig Løsning; thi der kan jo f. Ex. være to Godser ligeoverfor hinanden, hvor det daarlige Gods

kan staae høiere i Afgiften end det Bøndergods, som har hævet sig ved en god og moderat Behandling af Godseieren, og dette vilde da koste mindre end det daarlige Gods, som er bleven behandlet slet, og ligeledes vil det være med Gaardene paa et og samme Gods; den daarlige Gaard kan have større Byrder at bære end den, der er af de bedre, og man kan saaledes indsee, at der intet rigtigt Forhold vil kunne komme ud af Løsningen af Fæstevæsenets Dvergang til Selveiende, naar man ikke først giver Fæstevæsenet en bestemt Ligevægt. — Jeg havde derfor heller ønsket en Lov om Fæstevæsenets Ordning saaledes, at man ansatte Afgiften paa Fæstestederne og Indfæstningen til et bestemt Beløb og gjorde Fæstet arveligt, da kunde maaflæe i Tidens Løb, eller efter en Generation, et Skridt frem til denne Sags Løsning være sleet. Forrigt kan jeg ikke være enig med den ærede Taler her ligeoverfor, som meente, at Godseierne vilde være saa villige til at indgaae Forlig og alt, hvad han herom ansøgte. Han paaberaabte sig Adskilligt, som var sleet fra Godseiernes Side, men det er jo slet ikke Godseierne, der gjorde det mindste Skridt dertil, de satte sig derimod ligeoverfor Regjeringen og vilde ikke have det; de indgave jo endog en Klage til Regjeringen over, at det var uærdigt, at de skulde behandles paa en saadan Maade. Jeg nægter derfor ikke, at der kan findes nogle billige og humane Godseiere, ligesom der ere humane Bønder og Hunsmand, vi ere jo alle skabte eens, der er slet ingen Forskiel, men jeg vil dog paastaae, at der ikke er sleet Noget fra Godseiernes Side i den Retning. Hvad det angaaer, at man ikke lader Nogen ride Træhesten mere, saa er det jo ikke Noget, som Godseierne have gjort; det er jo sleet fra Regjeringens Side, og saaledes er Bøndestanden kommen til at staae i den Stilling, den nu staaer i. Imidlertid skal jeg anbefale Lovforslaget, skøndt jeg, som sagt, hellere havde ønsket, at det blot var gaaet ud paa Fæstevæsenets Ordning, men da jeg hørte, at den høitærede Indenrigsminister vilde have denne Sag løst paa en Maade, som jeg ikke skønner at være heldig, saa vil jeg anbefale Lovforslaget til videre Fremme.